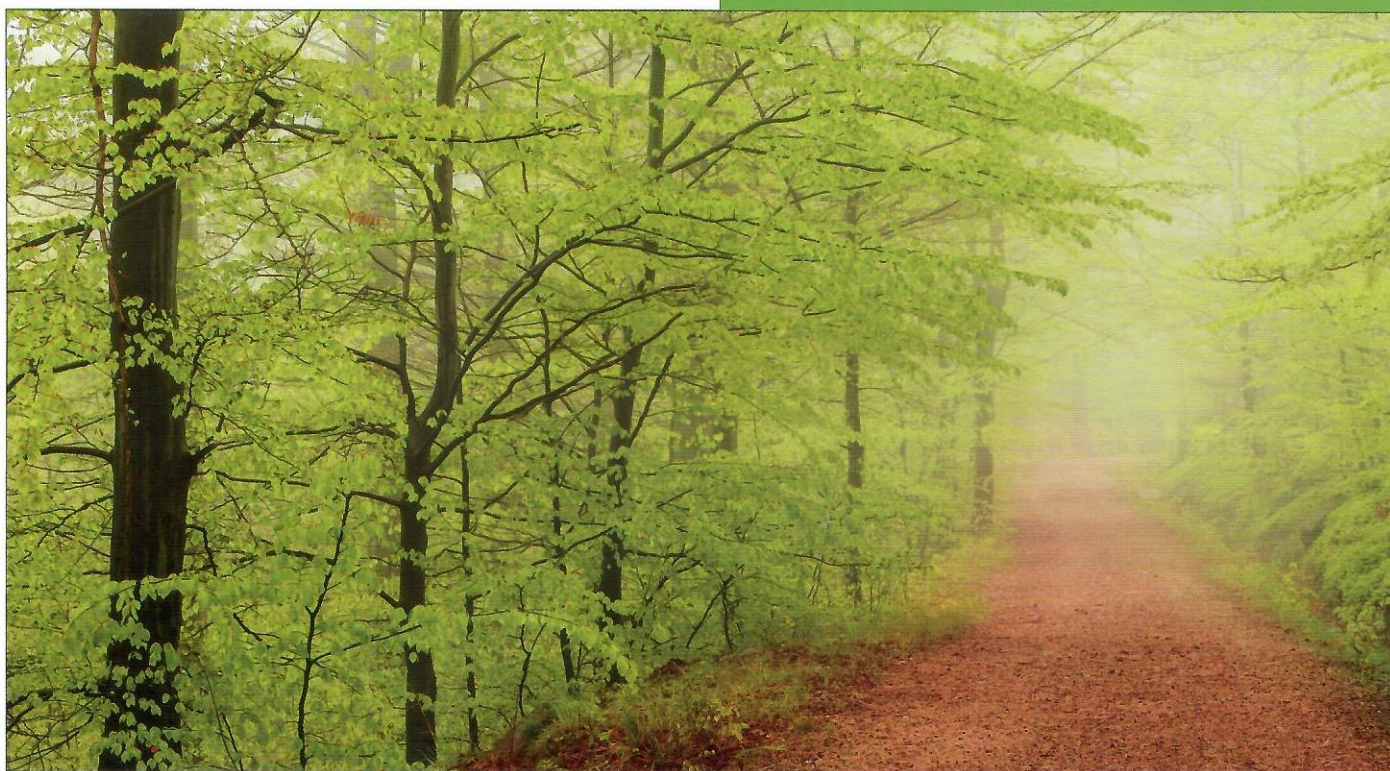

Drobný příběh z konce války

Jako člověk vyrůstající v době nástěnek, všelikých oslav a výročí, rvali to do nás horem dolem, mám květen spojený víc s koncem druhé světové války než s měsícem lásky a Hynkem, Vilémem a Jarmilou. Mimochodem, kdysi jsem pátral po tom, jestli Karel Hynek Mácha, snad první skutečný turista v Českých zemích, při svém putování někdy do Jizerských hor dorazil, ale neuspěl jsem. Ani v galerii jeho hradů spatřených jsem Frýdlant nenašel.

Válka skončila před osmdesáti lety a já začnu trochu zešíroka. Před mnoha lety jsem šel s dědou aisenboňákem na šumburský hřbitov babičce na hrob a upoutal mě pomník s rudou pěticípou hvězdou. Můj tehdejší kamarád Jarda měl totiž na své kšiltovce odznak se stejnou a já mu ji záviděl. Protože jsem žádnou neměl, musel jsem vždycky hrát skopčáka a vzdávat se rukama hendehoch. Děda mi tehdy vyprávěl cosi o rudoarmějcích, ale já měl oči jen pro tu hvězdu.

Mnohokrát jsem si na jeho vyprávění při návštěvě stejného hřbitova vzpomněl, ale žádné podrobnosti jsem si nevybavoval. Kolik mi mohlo v tu dobu být? Šest, sedm roků? Až mnohem později, kdy jsem dědovu chalupu zdědil a našel při opravě střechy krabici se starými pohledy, dopisy a fotografiemi ze šumburského fotoateliéru Zeman, jsem se o pomník s hvězdou začal zajímat. V tu dobu už na betonovém pomníku dávno nebyla a nápis na náhrobku *Pavel Patuškin – bojovník za svobodu* byl málo čitelný.

Při dalším pátrání jsem narazil na jakýsi starý článek. Podle něj souvisela smrt ruského vojáka s Hertiným pramenem (Herta – Quelle) ležícím nedaleko šumburského hřbitova. Pak už to šlo poměrně rychle. Pomohla mi nejstarší čísla časopisu Patron stejnojmenného spolku. Je to takové syrové, docela tehdy amatérské (od těch dob kvalita vystoupala o mnoho pater výš), ale informačně plnotučné čtení. První čísla jsou psaná na stroji, což dobře koresponduje se starými událostmi, o nichž píší. Zmínku o přestřelce, která se podle některých pamětníků udála 9. května, podle jiných 11. května 1945, jsem našel v čísle 1995/2.

Co se tedy v zatáčce nedaleko šumburského hřbitova stalo? Podle jedné verze jednotka Rusů s koňmi, kteří táhli děla, zřejmě za-

bloudila. Místo na Železný Brod odbočila na silnici vedoucí dnes do Českého Šumburku. Podle jiného pamětníka měli určeno, kudy musí při obsazování kraje jet. Dnes už to není důležité, podstatné je, že před zatáčkou a Hertiným potokem na ně začal střílet z rodinného domu starý Häckerle a zabil jednoho rudoarmějce. V domě patřícím před válkou české rodině Tomášových se mistr odborného výcviku v tanvaldské textilce zabarikádoval i s rodinou a na vojáky pálil ze sklepního okénka. Rusové střelbu opětovali. Odpojili jedno dělo a přesnou ranou hned napoprvé trefili okno, z něhož se střílelo. Dalšími několika granáty domek pobořili. Zůstali v něm starý Häckerle, jeho manželka, její sestra a jejich čtyři děti. Podle jiného pamětníka vnikli rozzuření vojáci do domu, vyvlekli jeho osazenstvo, které si muselo kleknout, a Rusové je zastřelili do týla. Tři Němci prý byli v uniformě, čtyři v civilu. Jak to ve skutečnosti bylo, se už dnes nikdo nedozví. Faktem je, že po Pavlovi Patuškinovi zůstal pomník, kterého jsem si jako dítě všiml kvůli hvězdě. Ruského vojáka, který pod ním leží, tehdy odvezl na hřbitov na trakaři jeden ze sousedů fanatické rodiny Häckerlů.

Zbytečná smrt po oficiálním konci války mi potvrdila starou pravdu, že drobný příběh řekne o historii víc než desítky stránek z učebnice. Škoda, že jsem tehdy nebyl větší a nezeptal se dědy, jak to všechno bylo. Bydlel od přestřelky vzdušnou čarou asi kilometr a určitě znal podrobnosti. Vůbec jsem se měl víc ptát. V naší rodině je mnoho tajemných zákoutí, která už kvůli tomu, že jsem to nedělal, zůstanou navždycky zahalena tajemstvím.

Děda už dávno nežije. Když použiju oslí můstek (spíš most), určitým způsobem se stal mým náhradním dědou Spolek Patron. Schraňuje historické zajímavosti a vytváří povědomí o kraji, v kterém se během několika posledních desetiletí vyměnilo obyvatelstvo dvakrát až třikrát. Story ruského vojáka a jeho zbytečná smrt k této historii patří stejně jako příběhy pomníků a hrobů, které tak pilně Spolek Patron sbírá a opatruje. Díky za to, Patrone!

Jan Šebelka
foto Václav Špetlík